

КАКВО МОТИВИРА БЪЛГАРСКИТЕ УЧЕНИЦИ ЗА УЧЕНЕ

Бисерка Василева
РИО – Сливен

Резюме. В статията се разглежда проблемът за мотивацията на българските ученици за учене като актуален за българското училище. Поставени са акценти върху терминологичната употреба и актуалността на проблема. Представена е емпирична картина на състоянието на мотивацията на българския ученик за учене. Емпиричните данни са събрани чрез метода на анкетното проучване върху представителна извадка от училища на територията на РИО – Сливен. Разискват се обработените в резултати данни и се предлага кратък анализ. Анализът е насочен в достатъчна степен към открояване на близкopersпективни тенденции, проблеми и възможното им преодоляване.

Keywords: motivation, motivation to learn, methods for enhancing motivation for learning

1. Терминологична употреба и актуалност на проблема

Проблемът за мотивацията заема централно място в педагогическата психология. Нейното развиване е процес, при който не се извършва елементарно нарастване на положителното или отрицателното отношение към ученето, а се реструктурират отделни страни в мотивационната сфера, установяват се нови, понякога противоречиви отношения между тях.

Английският термин (*motivation*) в превод на български език означава „движещата сила към постигането на определени цели“. В психологията мотивацията се отнася до начало, посока, интензитет и постоянство в поведението, желание и готовност да направиш нещо. Мотивацията е временно и динамично състояние, което не трябва да се бърка с индивидуални черти от характера на човека или емоционални състояния. Мотивацията стимулира личността в нейните усилия към постигането на желаните цели, най-често това са успехи, високи постижения, за които се изисква висока мотивация, но също така и за ежедневни или обичайни дейности към постигането на определен резултат.

Най-общо мотивацията се определя като вътрешен процес, който активира, насочва и поддържа поведението на даден човек в течение на времето. Важен аспект на мотивацията е получаването на пряка и интензивна връзка между целенасочените действия и крайните резултати. Постигнатите резултати имат

субективно значение и психологическа ценност за човека – в противен случай те губят силата си на активни мотиватори.

Мотивацията за учене се отнася до вътрешните състояния, които осигуряват мотивационна енергия по посока на реализирането на конкретно поведение и постигането на предварително поставени цели в процеса на обучение. Мотивацията за учене се дефинира в термините на цели, които насочват или подтикват учащите се към постигането им чрез идентифицирането на мотивационната сила на предхождащите събития или чрез детерминирането на мотивационните значения на фактическите или когнитивно представените резултати.

Изключително важен аспект на мотивацията за учене е получаването на пряка и адекватна обратна връзка в процеса на обучение между целенасочените действия, качеството и особеностите на получаваните резултати. По този начин се постигат резултати, които имат психологическа значимост и действат като активни мотиватори по посока на извършването на учебната дейност с още по-голямо упорство и настойчивост. Правилното и целесъобразно организиране на процеса на учене благоприятства за изграждането на положителна мотивация за учене, за развитието на познавателни интереси, които, веднъж формирани, се превръщат в действени вътрешни фактори за подобряване на качеството и ефективността на учебната дейност.

2. Изследване на мотивите за учене

Във всеки клас виждаме деца или ученици, които нямат изразена мотивация за учене. Зад немотивираното дете/ученик стоят немотивиращи фактори: родители, учители, роднини или културата на общността, към която принадлежи семейството. Приятелите на детето/ученика също са значим фактор при мотивация или демотивация за учене. Стремещт към одобрение от връстниците може да изиграе много лоша шега. В тийнейджърска възраст децата са много податливи на груповия натиск на връстниците си. И ако детето/ученикът попадне в среда, в която е непрестижно да се изкарват шеги, то се стреми да демонстрира по-ниска заинтересованост към ученето, за да бъде одобрявано.

За установяване на факторите, които мотивират българските ученици за учене, и познаването и използването на тези фактори от учителите и директорите в образователно-възпитателния процес е използван методът анкетно проучване. В таблица № 1 е представена диференцираната по общини и видове училища представителна извадка. В нея са включени и училища, в които се обучават 100% ученици от еднородна социокултурна и езикова среда (българска), по-малко от 100% ученици билингви, както и ученици със специални образователни потребности (СОП). Анкетното проучване е анонимно. То се проведе в периода декември 2012 г. – февруари 2013 г.

Таблица № 1

Представителна извадка на училищата в област Сливен, в които е извършено анкетното проучване

Брой училища по общини	Начално училище	Основно училище	СОУ	Профилирана гимназия	Професионална гимназия
Община Сливен 41 училища	1	25	6	3	6
Община Нова Загора 14 училища	2	8	2	-	2
Община Котел 10 училища	-	9	1	-	-
Община Твърдица 7 училища	2	3	2	-	-
Област Сливен 72 училища	5	45	11	3	8

Анкетирани са 1655 ученици от 72 училища на територията на област Сливен. Така броят на анкетираните дава достатъчната и необходима гаранция за валидност на резултатите. Те са получени след обработка на събраните емпирични данни чрез анкетни карти.

В таблица № 2 е представен броят на анкетираните ученици, но този път разпределени освен по класове и по общини. За управленския анализ е от съществено значение именно разпределението на мненията на учениците по общини, доколкото всяка община има своя специфика. Тя е важна от демографска и социкултурна, локална гледна точка. В РИО – Сливен, следва управленската политика и практика да се отчита спецификата в полза именно на различията.

Таблица № 2

Разпределение на броя анкетирани ученици по общини и класове

Община	1. клас	2. клас	3. клас	4. клас	5. клас	6. клас	7. клас	8. клас	9. клас	10. клас	11. клас	12. клас	Общо
Община Сливен	44	76	107	97	100	105	109	90	67	86	71	67	1019
Община Нова Загора	6	32	28	34	39	32	35	26	18	16	18	22	306
Община Котел	15	21	24	32	24	28	25	26	4	4	5	4	212
Община Твърдица	2	11	22	13	14	11	11	15	4	2	7	6	118
Област Сливен	67	140	181	176	177	176	180	157	93	108	101	99	1655

Въпросът „Какво Ви мотивира да учите?“ е представен като открит в анкетната карта. Учениците сами дават предложения за своите мотиви за учене. Близките по смисъл мотиви за учене, дадени от учениците, са обединени, за да се избегне голямото количество в разнообразието на изказаните от тях мотиви за учене.

В таблица №3 са представени отговорите на въпроса „Какво Ви мотивира да учите?“ на учениците от първи клас по общини.

Таблица № 3

Отговор на въпроса: „Какво Ви мотивира да учите?“	Община Сливен	Община Нова Загора	Община Котел	Община Твърдица	Област Сливен
Да се науча да чета, пиша, смятам.	9	1	0	0	10
Когато урокът е поднесен по интересен за нас начин, това ни мотивира да учим повече.	1	0	0	0	1
Да стана умен, образован и да постигна мечтите си.	3	0	2	0	5
Желанието да знаем различни неща и да ги научаваме по интересен начин.	2	0	0	0	2
Да играя.	1	0	1	0	2
Няма да има детски.	1	0	0	0	1
Желанието ми да бъда грамотен, за да си намеря работа.	3	1	3	0	7
Човек трябва да знае и може много неща.	15	1	2	0	18
Защото в училище е интересно и забавно.	3	0	2	0	5
Да зная и разбирам всичко от света. Да се запозная със заобикалящата ни действителност.	2	0	2	0	4
Харесвам училището и класа, в който съм, и госпожата, която ме учи.	2	0	2	0	4
Да получа повече знания.	0	1	1	0	2
Госпожата и мама.	0	0	0	2	2
Не мога да отговоря.	2	2	0	0	4
Брой ученици от 1. клас, отговорили на въпроса „Какво Ви мотивира да учите?“	44	6	15	2	67

В таблица №4 са представени отговорите на учениците от първи клас, изразени в проценти.

Таблица № 4

Отговор на въпроса: „Какво Ви мотивира да учите?“	Община Сливен	Община Н.Загора	Община Котел	Община Твърдица	Област Сливен
Да се науча да чета, пиша, смятам.	20%	17%	0	0	15%
Когато урокът е поднесен по интересен за нас начин, това ни мотивира да учим повече.	2%	0	0	0	1%
Да стана умен, образован и да постигна мечтите си.	7%	0	13%	0	7%
Желанието да знаем различни неща и да ги научаваме по интересен начин.	5%	0	0	0	3%
Да играя.	2%	0	7%	0	3%
Няма да има детски.	2%	0	0	0	1%
Желанието ми да бъда грамотен, за да си намеря работа.	7%	17%	20%	0	10%
Човек трябва да знае и може много неща.	34%	17%	13%	0	27%
Защото в училище е интересно и забавно.	7%	0	13%	0	7%
Да зная и разбирам всичко от света. Да се запозная със заобикалящата ни действителност.	5%	0	13%	0	6%
Харесвам училището и класа, в който съм, и госпожата, която ме учи.	5%	0	13%	0	6%
Да получа повече знания.	0	17%	7%	0	3%
Госпожата и мама.	0	0	0	100%	3%
Не мога да отговоря.	5%	33%	0	0	6%
Брой ученици от 1. клас, отговорили на въпроса „Какво Ви мотивира да учите?“	44	6	15	2	67

От дадените в таблици № 3 и №4 отговори на въпроса „Какво Ви мотивира да учите?“ е видно, че няма мотив, който да е общ за ученици и от четирите общини на област Сливен. Ученици от общините Сливен, Нова Загора и Котел са посочили като мотив за учене:

– „Желанието ми да бъда грамотен, за да си намеря работа“ (този отговор са дали 10% от анкетираните ученици);

– „Човек трябва да знае и може много неща“ (Този отговор са дали 27% от анкетираните ученици. Това е и мотивът, който най-много ученици от 1. клас са посочили.)

15% от анкетираните ученици от първи клас посочват като мотив за учене желанието си да се научат да четат, пишат и смятат, а 6% от анкетираните ученици не са посочили мотив за учене. Според 3% от анкетираните ученици учителите и родителите провокират желанието на децата и учениците за учене. 7% считат, че в училище е интересно и забавно.

В таблица №5 са представени отговорите на въпроса „Какво Ви мотивира да учите?“ на учениците от втори клас по общини.

Таблица № 5

Отговор на въпроса: „Какво Ви мотивира да учите?“	Община Сливен	Община Нова Загора	Община Котел	Община Твърдица	Област Сливен
Да имам образование.	28	4	3	1	36
Интересът ни към света, да опознаем заобикалящия ни свят, да се научим да бъдем по-добри.	15	5	4	2	26
Няма да има детски.	1	0	0	0	1
Желанието ми да бъда грамотен, за да си намеря работа.	16	7	3	4	30
Не мога да отговоря.	2	0	2	0	4
Интересът към знания. Правенето на презентации. Учебните игри в часа.	3	0	4	0	7
Оценките; да бъдем по-умни.	6	6	1	2	15
Защото нещата, които учим, са интересни и ми доставят удоволствие.	5	4	4	0	13
Харесвам училището, класа, в който съм, и госпожата, която ме учи.	0	6	0	2	8
Брой ученици от 2. клас, отговорили на въпроса „Какво Ви мотивира да учите?“	76	32	21	11	140

В таблица №6 са представени отговорите на учениците от втори клас, изразени в проценти.

Таблица № 6

„Какво Ви мотивира да учите?“	Община Сливен	Община Н.Загора	Община Котел	Община Твърдица	Област Сливен
Да имам образование.	37%	13%	14%	9%	26%
Интересът ни към света, да опознаем заобикалящия ни свят, да се научим да бъдем по-добри.	20%	16%	19%	18%	19%
Няма да има детски.	1%	0%	0%	0%	0,7%
Желанието ми да бъда грамотен, за да си намеря работа.	21%	22%	14%	36%	21%
Не мога да отговоря.	3%	0%	10%	0%	3%
Интересът към знания. Правенето на презентации. Учебните игри в часа.	4%	0%	19%	0%	5%
Оценките; да бъдем по-умни.	8%	19%	5%	18%	11%
Защото нещата, които учим, са интересни и ми доставят удоволствие.	7%	13%	19%	0%	9%
Харесвам училището, класа, в който съм, и госпожата, която ме учи.	0%	19%	0%	18%	6%
Брой ученици от 2. клас, отговорили на въпроса „Какво Ви мотивира да учите?“	76	32	21	11	140

От дадените в таблици №5 и №6 е видно, че има мотив, който е общ за ученици и от четирите общини на област Сливен. Тези мотиви са:

– „Оценките; да бъдем по-умни“ (този отговор са дали 11% от анкетираните ученици);

– „Интересът ни към света, да опознаем заобикалящия ни свят, да се научим да бъдем по-добри“ (този отговор са дали 19% от анкетираните ученици);

– „Желанието ми да бъда грамотен, за да си намеря работа“ (този отговор са дали 21% от анкетираните ученици);

– „Да имам образование“ (този отговор са дали 26% от анкетираните ученици; това е и мотивът, който най-много ученици са посочили).

Само 3% от анкетираните ученици не са посочили мотив за учене. Според 9% от анкетираните мотивацията за учене идва от интересния начин на преподаване и от интересните знания, които се получават; 6% от анкетираните посочват като мотив за учене факта, че харесват училището си, класа и преподавателите си.

В таблица №7 са представени отговорите на въпроса „Какво Ви мотивира да учите?“ на учениците от трети клас по общини.

Таблица № 7

„Какво Ви мотивира да учите?“	Община Сливен	Община Н.Загора	Община Котел	Община Твърдица	Област Сливен
Да съм образован(а)!	24	4	3	3	34
Да стана умен, образован и да постигна мечтите си.	15	1	2	4	22
Желанието да знаем различни неща и да ги научаваме по интересен начин.	2	7	4	3	16
Оценките; да бъдем по-умни.	1	3	0	0	4
Желанието ми да бъда грамотен, за да си избира добра професия.	19	3	2	3	27
Човек трябва да знае и може много неща.	14	8	10	4	36
Защото в училище е интересно и забавно.	2	0	0	0	2
Не мога да отговоря.	14	1	0	1	16
Да зная и разбирам всичко от света. Да съм по-запознат със заобикалящата ни действителност.	11	0	3	0	14
Харесвам училището, класа, в който съм, и госпожата, която ме учи.	5	1	0	4	10
Брой ученици от 3. клас, отговорили на въпроса „Какво Ви мотивира да учите?“	107	28	24	22	181

В таблица №8 са представени отговорите на учениците от трети клас, изразени в проценти.

Таблица № 8

„Какво Ви мотивира да учите?“	Община Сливен	Община Н.Загора	Община Котел	Община Твърдица	Област Сливен
Да съм образован(а)!	22%	14%	12,5%	13,6%	19%
Да стана умен, образован и да постигна мечтите си.	14%	3,5%	8%	14%	12%
Желанието да знаем различни неща и да ги научаваме по интересен начин.	2%	25%	16,6%	13,6%	8,8%
Оценките; да бъдем по-умни.	0,9%	11%	0%	0%	2,2%
Желанието ми да бъда грамотен, за да си избира добра професия.	18%	11%	8%	13,6%	15%
Човек трябва да знае и може много неща.	13%	29%	41,6%	18%	20%
Защото в училище е интересно и забавно.	2%	0%	0%	0%	1,1%
Не мога да отговоря.	13%	3,5%	0%	4,5%	8,8%
Да зная и разбирам всичко от света. Да съм по-запознат със заобикалящата ни действителност.	10%	0%	12,5%	0%	7,7%
Харесвам училището, класа, в който съм, и госпожата, която ме учи.	4,6%	3,5%	0%	18%	5,5%
Брой ученици от 3. клас, отговорили на въпроса „Какво Ви мотивира да учите?“	107	28	24	22	181

От дадените в таблици №7 и №8 е видно, че има мотив, който е общ за учениците от трети клас и от четирите общини на област Сливен. Тези мотиви са:

– „Да съм образован(а)“ (този отговор са дали 19% от анкетираните ученици);

– „Желанието да знаем различни неща и да ги научаваме по интересен начин“ (този отговор са дали 9% от анкетираните ученици);

– „Желанието ми да бъда грамотен, за да си избира добра професия“ (този отговор са дали 15% от анкетираните ученици);

– „Човек трябва да знае и може много неща“ (този отговор са дали 20% от анкетираните ученици; това е и мотивът, който най-много ученици са посочили);

– „Да стана умен, образован и да постигна мечтите си“ (този отговор са дали 12% от анкетираните ученици).

9% от анкетираните ученици не са посочили мотив за учене.

В таблица № 9 са представени отговорите на въпроса „Какво Ви мотивира да учите?“ на учениците от четвърти клас по общини.

Таблица № 9

„Какво Ви мотивира да учите?“	Община Сливен	Община Н.Загора	Община Котел	Община Твърдица	Област Сливен
Да съм образован(а)!	16	7	9	4	36
Да стана умен, образован и да постигна мечтите си.	17	6	2	0	25
Желанието да знаем различни неща и да ги научаваме по интересен начин.	3	2	4	0	9
Оценките; да бъдем по-умни	5	3	0	0	8
Желанието ми да бъда грамотен, за да си избира добра професия.	23	10	5	4	42
Човек трябва да знае и може много неща.	13	4	7	4	28
Защото в училище е интересно и забавно.	7	0	2	0	9
Не мога да отговоря.	2	0	0	0	2
Да зная и разбирам всичко от света. Да съм по-запознат със заобикалящата ни действителност.	7	0	1	0	8
Харесвам училището, класа, в който съм, и госпожата, която ме учи.	4	2	2	1	9
Брой ученици от 4. клас, отговорили на въпроса „Какво Ви мотивира да учите?“	97	34	32	13	176

В таблица № 10 са представени отговорите на учениците от четвърти клас, изразени в проценти.

Таблица № 10

„Какво Ви мотивира да учите?“	Община Сливен	Община Н.Загора	Община Котел	Община Твърдица	Област Сливен
Да съм образован(а)!	16,5%	20,5%	28%	31%	20,5%
Да стана умен, образован и да постигна мечтите си.	17,5%	17,6%	6%	0%	14%
Желанието да знаем различни неща и да ги научаваме по интересен начин.	3%	6%	12,5%	0%	5%
Оценките; да бъдем по-умни.	5%	8,8%	0%	0%	4,5%
Желанието ми да бъда грамотен, за да си избира добра професия.	23,7%	29%	51,6%	31%	24%
Човек трябва да знае и може много неща.	13%	11,8%	22%	31%	16%
Защото в училище е интересно и забавно.	7%	0%	6%	0%	5%
Не мога да отговоря.	2%	0%	0%	0%	1%
Да зная и разбирам всичко от света. Да съм по-запознат със заобикалящата ни действителност.	7%	0%	3%	0%	4,5%
Харесвам училището, класа, в който съм, и госпожата, която ме учи.	4%	6%	6%	7,7%	5%
Брой ученици от 4. клас, отговорили на въпроса „Какво Ви мотивира да учите?“	97	34	32	13	176

От таблици №9 и №10 е видно, че има мотив, който е общ за учениците и от четирите общини на област Сливен. Тези мотиви са:

– „Да бъда образован(а)“ (този отговор са дали 20,5% от анкетираните ученици);

– „Желанието ми да бъда грамотен, за да си избира добра професия“ (този отговор са дали 24% от анкетираните ученици; това е и мотивът, който най-много ученици са посочили);

– „Човек трябва да знае и може много неща“ (този отговор са дали 16% от анкетираните ученици);

– „Харесвам училището, класа, в който съм, и госпожата, която ме учи“ (този отговор са дали 5% от анкетираните ученици).

1% от анкетираните ученици не са посочили мотив за учене.

В таблица №11 са представени отговорите на въпроса „Какво Ви мотивира да учите?“ на учениците от пети клас по общини.

Таблица № 11

„Какво Ви мотивира да учите?“	Община Сливен	Община Н.Загора	Община Котел	Община Твърдица	Област Сливен
Да съм образован(а)!	23	5	2	3	33
Да стана умен, образован и да постигна мечтите си.	9	8	5	2	24
Желанието да знаем различни неща и да ги научаваме по интересен начин.	10	4	5	2	21
Оценките; да бъдем по-умни.	7	1	2	0	10
Желанието ми да бъда грамотен, за да си избира добра професия.	25	8	7	1	41
Човек трябва да знае и може много неща.	19	5	0	2	26
Защото в училище е интересно и забавно.	3	0	1	0	4
Не мога да отговоря.	0	2	0	0	2
Да зная и разбирам всичко от света. Да съм по-запознат със заобикалящата ни действителност.	3	2	2	0	7
Харесвам училището, класа, в кой- то съм, и госпожата, която ме учи.	1	4	0	4	9
Брой ученици от 5. клас, отговорили на въпроса „Какво Ви мотивира да учите?“	100	39	24	14	177

В таблица № 12 са представени отговорите на учениците от 5. клас, изразени в проценти.

Таблица № 12

„Какво Ви мотивира да учите?“	Община Сливен	Община Н.Загора	Община Котел	Община Твърдица	Област Сливен
Да съм образован(а)!	23%	13%	8%	21%	18,6%
Да стана умен, образован и да постигна мечтите си.	9%	20,5%	20,8%	14%	13,6%
Желанието да знаем различни неща и да ги научаваме по интересен начин.	10%	10%	20,8%	14%	12%
Оценките; да бъдем по-умни.	7%	2,6%	8%	0%	5,6%
Желанието ми да бъда грамотен, за да си избира добра професия.	25%	20,5%	29%	7%	23%
Човек трябва да знае и може много неща.	19%	12,8%	0%	14%	14,7%
Защото в училище е интересно и забавно.	3%	0%	4%	0%	2,3%
Не мога да отговоря.	0%	5%	0%	0%	1%
Да зная и разбирам всичко от света. Да съм по-запознат със заобикалящата ни действителност.	3%	5%	8%	0%	4%
Харесвам училището, класа, в който съм, и госпожата, която ме учи.	1%	10%	0%	28,6%	5%
Брой ученици от 5. клас, отговорили на въпроса „Какво Ви мотивира да учите?“	100	39	24	14	177

От таблици № 11 и № 12 е видно, че има мотив, който е общ за ученици и от четирите общини на област Сливен. Тези мотиви са:

– „Да бъда образован(а)“ (този отговор са дали 18,6% от анкетираните ученици);

– „Желанието ми да бъда грамотен, за да си избира добра професия“ (този отговор са дали 23% от анкетираните ученици; това е и мотивът, който най-много ученици са посочили);

– „Да стана умен, образован и да постигна мечтите си“ (този отговор са дали 13,6% от анкетираните ученици);

– „Желанието да знаем различни неща и да ги научаваме по интересен начин“ (този отговор са дали 12% от анкетираните ученици).

1% от анкетираните ученици не са посочили мотив за учене.

В таблица №13 са представени отговорите на въпроса „Какво Ви мотивира да учите?“ на учениците от шести клас по общини.

Таблица № 13

„Какво Ви мотивира да учите?“	Община Сливен	Община Н.Загора	Община Котел	Община Твърдица	Област Сливен
Да съм образован(а)!	17	12	3	2	34
Да стана умен, образован и да постигна мечтите си.	21	10	8	1	40
Желанието да знаем различни неща и да ги научаваме по интересен начин.	0	1	5	3	9
Оценките, да бъдем по-умни.	5	1	1	0	7
Желанието ми да бъда грамотен, за да си избира добра професия.	30	2	3	1	36
Човек трябва да знае и може много неща.	12	2	0	0	14
Защото в училище е интересно и забавно.	3	2	0	0	5
Не мога да отговоря.	2	0	0	1	3
Да зная и разбирам всичко от света. Да съм по-запознат със заобикалящата ни действителност.	0	2	0	0	2
Харесвам училището, класа, в който съм, и госпожата, която ме учи.	0	0	2	0	2
Родителите ме мотивират да уча.	4	0	1	0	5
Използването на знанията по информационни технологии в часовете.	2	0	0	3	5
Приемам училището като свое задължение.	1	0	0	0	1
Желанието да знаем различни неща от миналото си, за държавата и света.	8	0	5	0	13
Брой ученици от 6. клас, отговорили на въпроса „Какво Ви мотивира да учите?“	105	32	28	11	176

В таблица № 14 са представени отговорите на учениците от шести клас, изразени в проценти.

Таблица № 14

„Какво Ви мотивира да учите?“	Община Сливен	Община Н.Загора	Община Котел	Община Твърдица	Област Сливен
Да съм образован(а)!	16%	37,5%	10,7%	18%	19%
Да стана умен, образован и да постигна мечтите си.	20%	31%	28,6%	9%	22,7%
Желанието да знаем различни неща и да ги научаваме по интересен начин.	0%	3%	18%	27%	5%
Оценките; да бъдем по-умни.	5%	3%	3,6%	0%	4%
Желанието ми да бъда грамотен, за да си избира добра професия.	28,6%	6%	10,7%	9%	20,4%
Човек трябва да знае и може много неща.	11%	6%	0%	0%	8%
Защо в училище е интересно и забавно.	3%	6%	0%	0%	3%
Не мога да отговоря.	2%	0%	0%	9%	1,7%
Да зная и разбирам всичко от света. Да съм по-запознат със заобикалящата ни действителност.	0%	6%	0%	0%	1%
Харесвам училището, класа, в който съм, и госпожата, която ме учи.	0%	0%	7%	0%	1%
Родителите ме мотивират да уча.	4,8%	0%	3,6%	0%	3%
Използването на знанията по информационни технологии в часовете.	2%	0%	0%	27%	3%
Приемам училището като мое за- дължение.	1%	0%	0%	0%	0,6%
Желанието да знаем различни неща от миналото си, за държавата и света.	7,6%	0%	18%	0%	7,4%
Брой ученици от 6. клас, отговари- ли на въпроса „Какво Ви мотивира да учите?“	105	32	28	11	176

От таблици №13 и №14 е видно, че има мотив, който е общ за ученици и от четирите общини на област Сливен. Тези мотиви са:

- „Да бъда образован(а)“ (този отговор са дали 19% от анкетираните ученици);
- „Желанието ми да бъда грамотен, за да си избира добра професия“ (този отговор са дали 20,4% от анкетираните ученици);
- „Да стана умен, образован и да постигна мечтите си“ (този отговор са дали 22,7% от анкетираните ученици; това е и мотивът, който най-много ученици са посочили).

Според 3% от анкетираните ученици от шести клас родителите ги мотивират да учат, 0,6% от анкетираните приемат ученето като свое задължение, а 1,7% от анкетираните ученици не са посочили мотив за учене.

В таблица № 15 са представени отговорите на въпроса „Какво Ви мотивира да учите?“ на учениците от седми клас по общини.

Таблица № 15

„Какво Ви мотивира да учите?“	Община Сливен	Община Н.Загора	Община Котел	Община Твърдица	Област Сливен
Да съм образован(а)!	21	6	2	0	29
Да стана умен, образован и да постигна мечтите си.	15	6	5	1	27
Желанието да знаем различни неща и да ги научаваме по интересен начин.	0	0	3	1	4
Оценките; да бъдем по-умни.	9	0	1	0	10
Желанието ми да бъда грамотен, за да си избира добра професия.	19	12	5	2	38
Човек трябва да знае и може много неща.	10	4	0	1	15
Защото в училище е интересно и забавно.	5	1	0	0	6
Не мога да отговоря.	3	0	0	5	8
Да зная и разбирам всичко от света. Да съм по-запознат със заобикалящата ни действителност.	0	4	0	0	4
Харесвам училището, класа, в който съм, и госпожата, която ме учи.	0	0	2	0	2
Родителите ме мотивират да уча.	5	0	0	0	5
Използването на знанията по информационни технологии в часовете.	5	0	0	0	5
Приемам училището като свое задължение.	3	0	0	0	3
Желанието да знаем различни неща от миналото си, за държавата и света.	2	0	0	0	2
Мотивира ме това, че ще кандидатствам след 7 клас.	12	2	5	1	20
Голямата безработица.	0	0	2	0	2
Брой ученици от 7. клас, отговорили на въпроса „Какво Ви мотивира да учите?“	109	35	25	11	180

В таблици № 16 са представени отговорите на учениците от седми клас, изразени в проценти.

Таблица № 16

„Какво Ви мотивира да учите?“	Община Сливен	Община Н.Загора	Община Котел	Община Твърдица	Област Сливен
Да съм образован(а)!	19,3%	17%	8%	0%	16%
Да стана умен, образован и да постигна мечтите си.	14%	17%	20%	9%	15%
Желанието да знаем различни неща и да ги научаваме по интересен начин.	0%	0%	12%	9%	2%
Оценките; да бъдем по-умни.	8%	0%	4%	0%	5,6%
Желанието ми да бъда грамотен, за да си избира добра професия.	17,4%	34%	20%	18%	21%
Човек трябва да знае и може много неща.	9%	11,4%	0%	9%	8%
Защото в училище е интересно и забавно.	5,6%	3%	0%	0%	3%
Не мога да отговоря.	2,8%	0%	0%	45,5%	4,4%
Да зная и разбирам всичко от света. Да съм по-запознат със заобикалящата ни действителност.	0%	11,4%	0%	0%	2%
Харесвам училището, класа, в който съм, и госпожата, която ме учи.	0%	0%	8%	0%	1%
Родителите ме мотивират да уча.	4,6%	0%	0%	0%	2,8%
Използването на знанията по инфор- мационни технологиите в часовете.	4,6%	0%	0%	0%	2,8%
Приемам училището като свое задъл- жение.	2,8%	0%	0%	0%	1,7%
Желанието да знаем различни неща от миналото си, за държавата и света.	1,8%	0%	0%	0%	1%
Мотивира ме това, че ще кандидат- ствам след 7. клас.	11%	5,7%	20%	9%	11%
Голямата безработица.	0%	0%	8%	0%	1%
Брой ученици от 7. клас, отговорили на въпроса „Какво Ви мотивира да учите?“	109	35	25	11	180

От таблици №15 и № 16 е видно, че има мотиви, които са общи за ученици и от четирите общини на област Сливен. Тези мотиви са:

– „Желанието ми да бъда грамотен, за да си избира добра професия“ (този отговор са дали 21% от анкетираните ученици; това е и мотивът, който най-много ученици са посочили);

– „Да стана умен, образован и да постигна мечтите си“ (този отговор са дали 15% от анкетираните ученици);

– „Мотивира ме това, че ще кандидатствам след 7. клас (този отговор са дали 11% от анкетираните ученици).

Според 2,8% от анкетираните ученици от седми клас родителите ги мотивират да учат, а 4,4% от анкетираните ученици не посочват мотив за учене. За 1% от анкетираните голямата безработица е мотив за учене.

В таблица № 17 са представени отговорите на въпроса „Какво Ви мотивира да учите?“ на учениците от осми клас по общини.

Таблица № 17

„Какво Ви мотивира да учите?“	Община Сливен	Община Н.Загора	Община Котел	Община Твърдица	Област Сливен
Да съм образован(а)!	21	4	4	2	31
Да стана умен, образован и да постигна мечтите си.	6	1	6	0	13
Желанието да знаем различни неща и да ги научаваме по интересен начин.	0	0	6	0	6
Оценките; да бъдем по-умни.	6	2	0	1	9
Желанието ми да бъда грамотен, за да си избира добра професия.	11	5	4	1	21
Човек трябва да знае и може много неща.	7	4	0	3	14
Защото в училище е интересно и забавно.	0	0	1	0	1
Не мога да отговоря.	3	2	0	0	5
Госпожата, която ме учи.	5	0	0	0	5
Мисълта за бъдещото ми развитие и реализация.	25	8	4	7	44
Родителите ме мотивират да уча.	2	0	1	1	4
Приемам училището като свое задължение.	2	0	0	0	2
Желанието да знаем различни неща от миналото си, за държавата и света.	2	0	0	0	2
Брой ученици от 8. клас, отговорили на въпроса „Какво Ви мотивира да учите?“	90	26	26	15	157

В таблица № 18 са представени отговорите на учениците от осми клас, изразени в проценти.

Таблица № 18

„Какво Ви мотивира да учите?“	Община Сливен	Община Н.Загора	Община Котел	Община Твърдица	Област Сливен
Да съм образован(а)!	23%	15,4%	15,4%	13%	19,7%
Да стана умен, образован и да постигна мечтите си.	6,7%	3,8%	23%	0%	8,3%
Желанието да знаем различни неща и да ги научаваме по интересен начин.	0%	0%	23%	0%	3,8%
Оценките; да бъдем по-умни.	6,7%	7,7%	0%	6,7%	5,7%
Желанието ми да бъда грамотен, за да си избира добра професия.	12%	19%	15,4%	6,7%	13,4%
Човек трябва да знае и може много неща.	7,8%	15,4%	0%	20%	9%
Защото в училище е интересно и забавно.	0%	0%	3,8%	0%	0,6%
Не мога да отговоря.	3%	7,7%	0%	0%	3%
Госпожата, която ме учи.	5,6%	0%	0%	0%	3%
Мисълта за бъдещото ми развитие и реализация.	27,8%	31%	15,4%	46,7%	28%
Родителите ме мотивират да уча.	2%	0%	3,8%	6,7%	2,5%
Приемам училището като свое задължение.	2%	0%	0%	0%	1,3%
Желанието да знаем различни неща от миналото си, за държавата и света.	2%	0%	0%	0%	1,3%
Брой ученици от 8. клас, отговорили на въпроса „Какво Ви мотивира да учите?“	90	26	26	15	157

От таблици №17 и №18 е видно, че има мотиви, които са общи за учениците от осми клас и от четирите общини на област Сливен. Тези мотиви са:

– „Да бъда образован(а)“ (този отговор са дали 19,7% от анкетираните ученици);

– „Желанието ми да бъда грамотен, за да си избира добра професия“ (този отговор са дали 13,4% от анкетираните ученици);

– „Мисълта за бъдещото ми развитие и реализация“ (този отговор са дали 28% от анкетираните ученици; това е и мотивът, който най-много ученици са посочили).

Според 2,5% от анкетираните ученици от осми клас родителите ги мотивират да учат, 3% от анкетираните ученици посочват учителя като гарант за добра мотивация за учене и 1,3% от анкетираните ученици приемат училището като задължение; 3% от анкетираните ученици не са посочили мотив за учене.

В таблица №19 са представени отговорите на въпроса „Какво Ви мотивира да учите?“ на учениците от девети клас по общини.

Таблица № 19

„Какво Ви мотивира да учите?“	Община Сливен	Община Н.Загора	Община Котел	Община Твърдица	Област Сливен
Да съм образован(а) и да се дипломирам.	0	2	0	0	2
Да стана умен, образован и да постигна мечтите си.	4	2	0	0	6
Желанието да продължа да уча в университет.	3	0	0	0	3
Оценките; да бъдем по-умни.	5	0	2	0	7
Желанието ми да бъда грамотен, за да си избира добра професия.	12	2	0	0	14
Човек трябва да знае и може много неща.	8	1	1	0	10
Получаването на стипендия за отличен успех.	4	2	0	0	6
Не мога да отговоря.	3	1	0	0	4
Госпожата, която ме учи.	9	5	0	2	16
Мисълта за бъдещото ми развитие и реализация.	18	3	1	2	24
Родителите ме мотивират да уча.	1	0	0	0	1
Брой ученици от 9. клас, отговорили на въпроса „Какво Ви мотивира да учите?“	67	18	4	4	93

В таблица № 20 са представени отговорите на учениците от девети клас, изразени в проценти.

Таблица № 20

„Какво Ви мотивира да учите?“	Община Сливен	Община Н.Загора	Община Котел	Община Твърдица	Област Сливен
Да съм образован(а) и да се дипломирам.	0%	11%	0%	0%	2,2%
Да стана умен, образован и да постигна мечтите си.	6%	11%	0%	0%	6,5%
Желанието да продължа да уча в университет.	4,5%	0%	0%	0%	3,2%
Оценките; да бъдем по-умни.	7,5%	0%	50%	0%	7,5%
Желанието ми да бъда грамотен, за да си избира добра професия.	18%	11%	0%	0%	15%
Човек трябва да знае и може много неща.	12%	5,6%	25%	0%	10,8%
Получаването на стипендия за отличен успех.	6%	11%	0%	0%	6,5%
Не мога да отговоря.	4,5%	5,6%	0%	0%	4,3%
Госпожата, която ме учи.	13,4%	27,8%	0%	50%	17,2%
Мисълта за бъдещото ми развитие и реализация.	27%	16,7%	25%	50%	25,8%
Родителите ме мотивират да уча.	1,5%	0%	0%	0%	1,1%
Брой ученици от 9. клас, отговорили на въпроса „Какво Ви мотивира да учите?“	67	18	4	4	93

От таблици №19 и №20 е видно, че има мотив, който е общ за учениците от девети клас и от четирите общини на област Сливен:

– „Мисълта за бъдещото ми развитие и реализация“ (този отговор са дали 25,8% от анкетираните ученици; това е и мотивът, който най-много ученици са посочили).

Според 1,1% от анкетираните ученици от девети клас родителите ги мотивират да учат; 17,2% – госпожата, която ги учи, е гарант за добрата мотивация за учене; 6,5% посочват желанието да са умни, образовани и да постигнат мечтите си като мотив за учене; 10,8% от анкетираните ученици посочват стремежа на човека да знае и може много неща като гарант за добра мотивация за учене и 4,3% от анкетираните ученици не посочват мотив за учене.

В таблица №21 са представени отговорите на въпроса „Какво Ви мотивира да учите?“ на учениците от десети клас по общини.

Таблица № 21

„Какво Ви мотивира да учите?“	Община Сливен	Община Н.Загора	Община Котел	Община Твърдица	Област Сливен
Да съм образован(а) и да се дипломирам.	13	0	0	0	13
Да стана умен, образован и да постигна мечтите си.	1	0	0	0	1
Желанието да продължа да уча в университет.	7	0	0	0	7
Оценките; да бъдем по-умни.	3	0	0	0	3
Желанието ми да бъда грамотен, за да си избира добра професия.	6	7	0	0	13
Човек трябва да знае и може много неща.	16	2	0	0	18
Получаването на стипендия за отличен успех.	1	1	0	2	4
Не мога да отговоря.	5	0	0	0	5
Госпожата, която ме учи.	11	1	1	0	13
Мисълта за бъдещото ми разви- тие и реализация.	22	5	3	0	30
Родителите ме мотивират да уча.	1	0	0	0	1
Брой ученици от 10. клас, от- говорили на въпроса „Какво Ви мотивира да учите?“	86	16	4	2	108

В таблица № 22 са представени отговорите на учениците от десети клас, изразени в проценти.

Таблица № 22

„Какво Ви мотивира да учите?“	Община Сливен	Община Н.Загора	Община Котел	Община Твърдица	Област Сливен
Да съм образован(а) и да се дипломирам.	15%	0%	0%	0%	12%
Да стана умен, образован и да постигна мечтите си.	1,2%	0%	0%	0%	0,9%
Желанието да продължа да уча в университет.	8%	0%	0%	0%	6,5%
Оценките; да бъдем по-умни.	3,5%	0%	0%	0%	2,8%
Желанието ми да бъда грамотен, за да си избира добра професия.	7%	43,8%	0%	0%	12%
Човек трябва да знае и може много неща.	18,6%	12,5%	0%	0%	16,7%
Получаването на стипендия за отличен успех.	1,2%	6,25%	0%	100%	3,7%
Не мога да отговоря.	5,8%	0%	0%	0%	4,6%
Госпожата, която ме учи.	12,8%	6,25%	25%	0%	12%
Мисълта за бъдещото ми развитие и реализация.	25,6%	31,3%	75%	0%	27,8%
Родителите ме мотивират да уча.	1,2%	0%	0%	0%	0,9%
Брой ученици от 10. клас, отговорили на въпроса „Какво Ви мотивира да учите?“	86	16	4	2	108

От таблици № 21 и № 22 е видно, че няма мотив, който е общ за ученици и от четирите общини на област Сливен. Според 27,8% от анкетираните ученици мисълта за бъдещото им развитие и реализация е мотив за учене; 3,7% от анкетираните ученици посочват получаването на стипендия за отличен успех като мотив за учене; 4,6% от анкетираните ученици не са посочили мотив за учене.

В таблица № 23 са представени отговорите на въпроса „Какво Ви мотивира да учите?“ на учениците от единадесети клас по общини.

Таблица № 23

„Какво Ви мотивира да учите?“	Община Сливен	Община Н.Загора	Община Котел	Община Твърдица	Област Сливен
Да съм образован(а) и да се дипломирам.	8	2	0	2	12
Да стана умен, образован и да постигна мечтите си.	6	0	0	0	6
Желанието да продължа да уча в университет.	8	2	0	0	10
Оценките; да бъдем по-умни.	3	1	0	1	5
Желанието ми да бъда грамотен, за да си избира добра професия.	5	2	0	0	7
Човек трябва да знае и може много неща.	5	1	0	0	6
Получаването на стипендия за отличен успех.	5	1	0	0	6
Не мога да отговоря.	5	0	0	0	5
Госпожата, която ме учи.	10	1	0	0	11
Мисълта за бъдещото ми развитие и реализация.	14	6	2	3	25
Родителите ме мотивират да уча.	0	1	0	0	1
Приемам училището като мое задължение.	2	1	3	1	7
Брой ученици от 11. клас, отговорили на въпроса „Какво Ви мотивира да учите?“	71	18	5	7	101

В таблица № 24 са представени отговорите на учениците от единадесети клас, изразени в проценти.

Таблица № 24

„Какво Ви мотивира да учите?“	Община Сливен	Община Н.Загора	Община Котел	Община Твърдица	Област Сливен
Да съм образован(а) и да се дипломирам.	11,3%	11%	0%	2%	12%
Да стана умен, образован и да постигна мечтите си.	8,5%	0%	0%	0%	6%
Желанието да продължа да уча в университет.	11,3%	11%	0%	0%	10%
Оценките; да бъдем по-умни.	4%	5,6%	0%	14,3%	5%
Желанието ми да бъда грамотен, за да си избира добра професия.	7%	11%	0%	0%	7%
Човек трябва да знае и може много неща.	7%	5,6%	0%	0%	6%
Получаването на стипендия за отличен успех.	7%	5,6%	0%	0%	6%
Не мога да отговоря.	7%	0%	0%	0%	5%
Госпожата, която ме учи.	14%	5,6%	0%	0%	11%
Мисълта за бъдещото ми развитие и реализация.	19,7%	33,3%	40%	42,6%	25%
Родителите ме мотивират да уча.	0%	5,6%	0%	0%	1%
Приемам училището като свое задължение.	2,8%	5,6%	60%	14,3%	7%
Брой ученици от 11. клас, отговорили на въпроса „Какво Ви мотивира да учите?“	71	18	5	7	101

От таблици № 23 и № 24 е видно, че има мотиви, които са общи за учениците от 11. клас и от четирите общини на област Сливен:

– „Мисълта за бъдещото ми развитие и реализация“ (този отговор са дали 25% от анкетираните ученици; това е и мотивът, който най-много ученици са посочили);

– „Приемам училището като свое задължение“ (този отговор са дали 7% от анкетираните ученици).

Според 1% от анкетираните ученици родителите са гарант и мотив за учене; 11% от анкетираните ученици посочват начина на преподаване като мотив за учене; за 6% получаването на стипендия за отличен успех е мотив за учене; 5% от анкетираните ученици нямат мотив за учене.

В таблица № 25 са представени отговорите на въпроса „Какво Ви мотивира да учите?“ на учениците от дванадесети клас по общини.

Таблица № 25

„Какво Ви мотивира да учите?“	Община Сливен	Община Н.Загора	Община Котел	Община Твърдица	Област Сливен
Да съм образован(а) и да се дипломирам.	4	0	0	0	4
Да стана умен, образован и да постигна мечтите си.	4	0	0	0	4
Желанието да продължа да уча в университет.	6	2	0	0	8
Оценките; да бъдем по-умни.	2	0	0	1	3
Желанието ми да бъда грамотен, за да си избира добра професия и работа в бъдеще.	4	5	0	0	9
Човек трябва да знае и може много неща.	9	0	1	2	12
Получаването на стипендия за отличен успех.	4	1	0	0	5
Не мога да отговоря.	2	0	0	0	2
Госпожата, която ме учи.	5	3	2	2	12
Мисълта за бъдещото ми развитие и реализация.	27	9	1	0	37
Родителите ме мотивират да уча.	0	1	0	0	1
Приемам училището като свое задължение.	0	1	0	1	2
Брой ученици от 12. клас, от- говорили на въпроса „Какво Ви мотивира да учите?“	67	22	4	6	99

В таблица № 26 са представени отговорите на учениците от дванадесети клас, изразени в проценти.

Таблица № 26

„Какво Ви мотивира да учите?“	Община Сливен	Община Н.Загора	Община Котел	Община Твърдица	Област Сливен
Да съм образован(а) и да се дипломирам.	6%	0%	0%	0%	4%
Да стана умен, образован и да постигна мечтите си.	6%	0%	0%	0%	4%
Желанието да продължа да уча в университет.	9%	9%	0%	0%	8%
Оценките; да бъдем по-умни.	3%	0%	0%	16,7%	3%
Желанието ми да бъда грамотен, за да си избира добра професия и работа в бъдеще.	6%	22,7%	0%	0%	9%
Човек трябва да знае и може много неща.	13,4%	0%	25%	33,3%	12%
Получаването на стипендия за отличен успех.	6%	4,5%	0%	0%	5%
Не мога да отговоря.	3%	0%	0%	0%	2%
Госпожата, която ме учи.	7,5%	13,6%	50%	33,3%	12%
Мисълта за бъдещото ми развитие и реализация.	40%	41%	25%	0%	37%
Родителите ме мотивират да уча.	0%	4,5%	0%	0%	1%
Приемам училището като свое задължение.	0%	4,5%	0%	16,7%	2%
Брой ученици от 12. клас, отговорили на въпроса „Какво Ви мотивира да учите?“	67	22	4	6	99

От таблици №25 и №26 е видно, че няма мотив, който е общ за учениците от 12. клас и от четирите общини на област Сливен.

Тридесет и седем процента от анкетираните ученици посочват като мотив за учене мисълта за бъдещото си развитие и реализация. Това е и мотивът, който най-много ученици са посочили.

Два процента от анкетираните ученици не са посочили мотив за учене.

3. Изводи

За анкетираните ученици от първи до четвърти клас:

- 79% имат като мотив за учене желанието да се научат да четат, пишат, смятат, да са образовани, за да могат да си намерят работа и да реализират мечтите си;
- 1% имат за мотив за учене спирането на детските надбавки при непосещаване на училище;
- 3% посочват родителите си като мотив за учене;

– 11% посочват като мотив за учене интересния начин на преподаване, гост-пожата, класа и училището;

– 6% не посочват мотив за учене.

За анкетираните ученици от пети до осми клас:

– 84% имат като мотив за учене желанието да се учат, за да бъдат образовани, да могат да си намерят работа и да реализират мечтите си, да опознаят света и нещата, които се случват около тях, да научат повече за прилагането на ИКТ;

– 0,3% имат като мотив за учене страха да не останат без работа, като пораснат;

– 1,7% посочват родителите си като мотив за учене;

– за 11% мотив за учене са интересният начин на преподаване, учителят, класът и училището;

– 2,6% не са посочили мотив за учене.

За анкетираните ученици от девети до дванадесети клас:

– 78% от анкетираните ученици имат като мотив за учене желанието да са образовани, за да могат да си изберат добра професия и да реализират мечтите си, както и желанието за дипломиране и продължаване на образованието в университет;

– 5% от тях имат за мотив за учене получаването на стипендия за отличен успех;

– 1% посочват родителите си като мотив за учене;

– 10% посочват интересния начин на преподаване и учителя;

– 4% от анкетираните ученици не са посочили мотив за учене.

4. Заключение

Повишаването на мотивацията за учене е нелека задача, чието успешно изпълнение не зависи само от външните фактори. От голямо значение са и личният стремеж към самоусъвършенстване на всеки ученик, творческото мислене, оптимистичният поглед към живота. Всеки сам за себе си трябва да открие своя път, своя смисъл, за да си отговори на вечния въпрос „Кой съм аз и какво искам да постигна в живота си?“.

За да подпомогнем децата и учениците и да провокираме тяхната мотивация за учене, ние, възрастните – учители и родители, трябва да спазваме няколко прости правила на действие: създаване на подходяща за учене среда; насърчаващи послания към децата и учениците; мотивираща обратна връзка; конструктивна критика; убеждаване вместо принуждаване; поощряване вместо наказание; поставяне и постигане на реалистични цели; подкрепа на инициативността в ученето; осъществяване на конструктивна обратна връзка и външен контрол.

Днес ние обучаваме нов тип поколение, свързано с възможностите на Интернет, а свободното му време преминава пред компютъра. Това налага по неупривен начин да се използват придобитите знания, умения, компетенции и интересът към технологиите у децата и учениците, като дозирано и в различни варианти се прилагат в учебните часове. Умелото комбиниране на традиционните методи и форми на обучение с използването на ИКТ ще повиши мотивацията на уче-

ниците за учене. Единственото правилно решение за бъдещето на българското училище е да продължи по пътя на иновациите и да се превърне в привлекателно и предизвикателно място, където учениците ще присъстват и участват със същата ангажираност, която проявяват и в любимото си социално web пространство.

ЛИТЕРАТУРА

- Бейков, М. (2009). Интерактивни методи на преподаване – предизвикателства в обучението по математика в 7. клас. *Математика и информатика*, № 3, с. 8 – 18.
- Гоцева, А. (2008) Личностна регулация и мотивация за успех в учебната дейност при юноши с водещи познавателни или психосексуални потребности. *Психологични изследвания*, № 2, с. 41 – 48.
- Гроздев, С. И. и др. (2010). Методическа система за откриване и мотивиране на изявени ученици по математика. *Педагогика*, №1, с. 24 – 43.
- Десев, Л. и др. (2004). Мотивация за постижение на средношколците и диференцирани скали за оценката и по класове. *Стратегии на образователната и научната политика: Тримесечно научно-теоретично списание*, № 1, с. 53 – 64.
- Десев, Л. и др. (2003). Мотивация за постижение (при учениците от средното училище) и тест за проучването ѝ. *Педагогика: Месечно научно-теоретично списание*, № 11, с. 3 – 16.
- Иванова, Й. (2008). Типологически групи ученици в зависимост от съчетанието между обучаемост и мотивация за учене (в началното училище). *Образование*, № 2, с. 23 – 28.
- Караджова, Т. (2001). Оценката и учениковата мотивация. *Образование и квалификация: Двумесечно научно-методическо списание*, № 4, с. 30 – 38.
- Колев, А. (2009). Оценката и учениковата мотивация. *Образование*, №3, с. 98 – 104
- Колишев, Никола. (1996). Дидактически способности за повишаване на учебно-познавателната мотивация. *Педагогика: Месечно научно-теоретично списание*, № 10, с. 3 – 17.
- Крету, Д. (2005). Мотивация на обучаемите в час. *Критическо мислене: Международно списание по въпросите на четенето, писането и критическото мислене*, №1, с. 15 – 22.
- Learning motivation in the high school stage of education: Empiric research.* (2006) Sci. ed. Antoniya Krasteva; (Introd. Zorka Nikolova Dimitrova-Petkova). В. Търново: Астарта.
- Никифорова, И. и др. (1997/1998). Мотивация за успех в ученето. *Известия на Съюза на учените – Варна. Серия Хуманитарни науки*. № 1 – 2, с. 16 – 18.
- Никифорова, И. и др. Мотивация за успех в ученето / И. Никифорова, П. Петков, Р. Иванова. – *Известия на Съюза на учените – Варна*.

Серия Хуманитарни науки. – № 1 – 2, с. 16 – 18.

- Николова, М. (1994). Мотиви за постъпване в училище след VIII клас и професионални интереси на учениците. *Съюз на учените в България клон Стара Загора, Пета научна конференция на младите учени „Съвременни тенденции в развитието на фундаменталните и приложните науки“*. Стара Загора. ISBN: 945-661-001-1, с.137.
- Николова, М. Мотиви и установка в структурата на волевия акт и поведението. (2003). *Известия на Съюза на учените*. Сливен. ISBN 13112864, т.5. с. 36.
- Петров, П. (2011). Мотивация на учителите в условията на внедряване и прилагане на информационно и комуникационно базирани образователни технологии в учебно-възпитателния процес, № 5, с. 34 – 38.
- Стамболиев, С. (1997). Рефлексивната мотивация и нейното формиране в учебната дейност. *Педагогика: Месечно научно-теоретично списание*, №4 7, с. 12 – 19.
- Трайкова-Пархоменко, Силвия. (2011). Повишаване на учебната мотивация в началния етап на основната образователна степен. *Начално образование: Двумесечно научно-методическо списание*, № 1, с. 4 – 8.
- Трайкова, С. (2008). Стимулиране на учебната мотивация и самоактуализация на учениците в начален етап на основна образователна степен. *Начално училище*, №3 2008, с. 58 – 66.

WHAT MOTIVATES BULGARIAN STUDENTS TO LEARN

Abstract. The article examines the serious problem of lack of motivation among Bulgarian students and the consequences of this trend for Bulgarian education. The emphasis is mostly on terminology use and relevance of the problem. An empirical picture of the Bulgarian student motivation for learning is presented. Empirical data has been collected by the method of survey on a representative sample of schools in RIE- Sliven. The collected data has been processed into outputs and discussed and a brief analysis is provided. The analysis is sufficiently orientated to highlight short term trends and problems and their possible remedy.

Biserka Vasileva, PhD Candidate

✉ Technical University Sofia
Regional Inspectorate of Education - Sliven
18 Bratya Miladinovi Str.
8800 Sliven, Bulgaria
Email: biserka_vm@abv.bg